

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNA GÖRE TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

Av. Mahmut YILMAZ¹
Doç. Dr. Ekrem KURT²

Öz

Tüketicinin korunması, Hukuk otoritesinin Anayasal haklara dayalı olarak tüketiciye karşı yerine getirdiği yükümlerden birisi olmakla birlikte AB uyum sürecinin getirdiği gerekliliklerden bir başkası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Türkiye’de 4077 Sayılı eski Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a gelinceye kadar ki süreçte yapılmış yasal düzenlemeler kredi verenler lehine işlemekle birlikte tüketicinin bu süreçteki mağduriyetini giderecek sağlıklı bir yasal uygulama da söz konusu olmamıştır. 4077 Sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler, tüketicinin korunması noktasında eksikler ihtiva etmekle birlikte yine mağduriyetler söz konusu olmuş ve bu anlamda yapılan değişiklikler ile birlikte 2013 yılında 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kabul edilerek 2014 yılında yürürlüğe konulmuştur.

Yeni Kanun, temelinde tüketicinin korunması ilkesiyle hareket etmenin yanı sıra eTKHK’da yer alan eksiklerin giderilmesini de sağlayabilmiştir. Bu doğrultuda eski kanunda yer bulamayan konular ele alınmış ve belirsizlikler giderilmeye çalışılmıştır. Tüketici kredileri konusunda yeni kanunda yapılan yenilikler tüketici lehinde olmakla birlikte kredi verene göre daha bilgisiz olan tüketicinin bu eksikliğini de muhafaza eder niteliktedir. Tüketici kredilerinde faiz konusu, sözleşme içeriğinin tüketici aleyhinde değiştirilemeyeceği, cayma hakkında süre ve sonuçlara ilişkin düzenlemeler gibi birçok

¹ İstanbul Barosu Avukatı, Hukukçu, İstanbul Aydın Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, avmahmutyilmaz@hotmail.com

² MEF Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Doç. Dr., ekremku@yahoo.com

hususun ele alındığı yeni kanun ile birlikte tüketici hakları daha çok savunulmuş ve hukuki olarak tüketicinin hakları muhafaza altına alınmıştır. Bu noktada uygulamada görülen eksikler ise kredi verenin keyfi uygulamalarda bulunabileceği (sözleşmede yer alması gereken temerrüt faiz oranı gibi) durumlardır. Bu hususun sağlanabilmesi için ise tüketicinin daha sağlıklı ve net bir biçimde bilgilendirilmesi kaçınılmaz gerekliliktir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Kredi, Tüketici Kredisi, Tüketici Kredi Sözleşmesi.

Consumer Credit Agreement Insurance According to the Law on Consumer Protection Number 6502

Abstract

The protection of consumers is one of the obligations that the legal authority imposes based on constitutional rights as well as being one of the requirements imposed by the EU harmonization process. In this sense, legal regulations did not provide a healthy legal practice for the lenders in favor of the consumer in Turkey in the process up to the Law No. 4077 on the Protection of the Consumer. Regulations made with Law No. 4077 included deficiencies in the point of protection of the consumer but they were also subject to grievances and with the amendments made in this meaning, the Law on Protection of Consumer No 6502 was accepted in 2013 and put into force in 2014.

The new law basically acts with the principle of the protection of the consumer as well as the elimination of deficiencies in the ECTSC. In this direction, the subjects that are not found in the old blood have been discussed and the ambiguities have been tried to be solved. Innovations made in the new blood on consumer loans are in favor of the consumer, but they also maintain this lack of consumers who are more ignorant than the lenders. Consumer rights have been further advocated and the consumer's rights have been legally protected including the interest rate on consumer loans, the fact that the contract content cannot be changed against the consumer, and the regulations concerning the time and consequences of the cancellation are addressed. The shortcomings in practice at this point are the circumstances in which the lender can

be found in arbitrary practices (such as default interest rate that should be included in the contract). In order to achieve this, it is inevitable that the consumer is informed in a healthier and clear manner.

Keywords: *Consumer, Loan, Consumer Loan, Consumer Loan Agreement*

1. Giriş

Tüketim ve buna bağlı olarak tüketici kavramları ilk olarak ekonomi disiplininde kullanılmış olmakla birlikte zaman içerisinde bu alandaki gelişmelere bağlı olarak hukuk sistemi içerisinde de ele alınmak zarureti kendini göstermiştir. En sade ifadeyle tüketim, ürün ve hizmetlerin belirli bir pazarda mevcut taleplerle birleşmesi neticesinde ortaya çıkan durum olarak nitelendirilebilecektir (Akipek, 1999). Tüketici kavramına ilişkin oldukça çok tanım bulmak mümkün olmaktadır. Bu tanımlardan birine göre tüketici, “tatmin edilecek ihtiyacı, harcayacak parası ve harcama isteği olan tüm kişi, kurum ve kâr amacı gütmeyen kurumlar” (Çağlar, 2002) şeklinde ifade edilmektedir. Ancak, hukuki bir kavram olarak tüketici iktisadi ve diğer disiplinlerdeki tanımlara nazaran farklılık göstermektedir. Tüketici kavramı, benzer (müşteri, alıcı, satın alan vb.) ve genel hukuk hükümleriyle korunan diğer kavramlardan ayrı olarak kanun nazarında tanımlı olma zorunluluğunun yanı sıra, hizmet ve mal talebi sergileyen tüketicilerin, örgütlü yapıda ve ekonomik anlamda kendilerinden daha güçlü bir durumda olan satıcı/sağlayıcılar karşısında korunması ihtiyacının varlığından ileri gelmektedir.

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK)’nun 3. maddesi (k) bendinde “Tüketici” kavramı tanımlanmaktadır. Hükmün tanımına göre tüketici; “*ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi*” şeklinde ifade bulmaktadır. Kanunda yapılan değişiklik öncesinde kanun maddesinde yer alan “özel amaçlar” şeklindeki tanımlama “*ticari veya mesleki olmayan amaçlar*” şeklinde değişiklikle uygulamada yer almış ve bu şekilde “özel amaçlar” ifadesi açıklığa kavuşturulmuştur. Özel amaç kıstasını tamamlayıcı nitelikte olan (Ceylan, 2015; Kuntalp, 1998; Ozanoğlu, 2001) “nihai olarak kullanan ve tüketen” ifadesi de bu değişiklikle birlikte kaldırılmıştır.

Tüketici gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Güçlendirme, tedavi, eğitim, ekonomik destek gibi amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren vakıf, dernek, meslek odaları vb. gibi tüzel kişilikler de tüketici sıfatıyla korunabilirler (Zevkliler, 2004). Ancak, tüzel kişilere yönelik olarak 6502 Sayılı Kanun öncesinde var olan şekli ile ticari işletmeler bakımından konunun tartışmalı bir mahiyette bulunması itibarıyla bir görüşe göre (Taşkın, 1997) yapılan işlemin ticari ve özel ayrımına tabi tutulması gerekirken diğer bir görüşte (Arkan, 2004) ticari işletmenin özel işinin olamayacağını ve herhangi bir surette tüketici sayılamayacağını ifade etmekteydi. 6502 Sayılı kanun m.3 “Tanımlar” kenar başlığı altında k bendi ile yapılmış olan nihai düzenlemede tüketici “ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmış ve bu tartışmalı durum ortadan kaldırılmıştır. Ancak, yapılan bu yenilik ile birlikte TKHK kapsamında tüzel kişilerin de dâhil edilerek tanımın gerçek sadece gerçek kişileri kapsamaması yönü ile “Avrupa Birliği Hukuku”ndan ayrılmaktadır (Tekinalp ve Tekinalp, 2000).

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun tüketici sözleşmesine 22. ile 31. maddeleri arasında yer vermiştir. 4077 Sayılı Kanun’un banka ile tüketiciler arasındaki tüm ilişkileri mi yoksa sadece kanunda özel olarak düzenlenmiş bulunan tüketici kredisi, kredi kartı ve konut kredisi ilişkilerini mi kapsadığı uzun müddet tereddüt uyandırmıştır. Doktrinde, bankanın tacir olduğu, bu nedenle karşı taraf tüketici olsa dahi her türlü bankacılık faaliyetinin banka açısından ticari iş niteliğinde olduğu (TTK m.3), dolayısıyla işlemin her iki taraf için de ticari iş olarak kabul edilmesi gerektiği (TTK m.19/2) düşüncesinden hareketle, 4077 Sayılı Kanun’un, bankalar ile tüketiciler arasındaki ilişkilerden sadece kanunda özel olarak belirtilmiş tüketici kredileri, kredi kartları ve konut kredileri için uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür¹.

Avrupa Birliği Konseyi tarafından 22 Aralık 1986 tarih ve 87/102 sayılı ile çıkarılmış olan yönergede, ticari veya mesleki faaliyetleri dışında kalan amaçları gerçekleştiren gerçek kişilerin tüketici olduğu tespiti ile tüketici kredisi işlemini dolaylı bir biçimde dile getirmiştir (Ceylan, 2015; Gezder, 1998). Daha sonra 16 Eylül 1988 tarihli “Medeni ve Ticari Sahalarda Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının İcrasına

¹ İbrahim Murat HAZNEDAR İstanbul Barosu Dergisi Cilt:88 Sayı:2014/3 s.5

İlişkin Lugano Antlaşması” m.13’de “mesleki veya ticari olmayan işlemin” tüketici işlemi ve bu yönde yapılacak olan sözleşmenin de “tüketici sözleşmesi” olacağı şeklinde tanımlanmaktadır (Ozanoğlu, 2001).

Yukarıda tanımlanan kredi ve tüketici kavramlarını bir araya getiren tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile tüketici yararı gözetilerek yapılan düzenlemelerin ortaya konması ve tüketici yararı perspektifinden incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Kanun, 2013 yılında kabul edilmiş ve 2014 yılı itibariyle de yürürlüğe konmuş olması itibariyle yeni olmakla birlikte bu alanda yapılan araştırma ve yayınların da kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle, yapılan bu makalenin literatür açısından kaynak olarak önemi olacaktır. Ayrıca, tüketici kredi sözleşmelerinin günümüzde uygulamada kanunla belirlenen kıstasların uygulanmadığı örneklerle (kredi dosya masrafı) karşılaşmak mümkün olmaktadır. Bu itibarla da kredi sözleşmelerinin tüketiciye tanıdığı hakları ve sorumlulukları ortaya koyması açısından da tüketiciler için rehber niteliği taşıyacak ve önem arz edecektir.

Çalışmanın oluşturulmasında, kavramsal bir gelişme seyrinin olması hedeflenmiş ve bu itibarla birinci bölümde genel olarak tüketici kredi sözleşmesi ve hukuki niteliğine yer verilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise tüketici kredilerinde sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne değinilmiştir.

Araştırmanın devamında yer alan diğer bölümlerde ise tüketici kredi sözleşmelerinin şekli, sözleşme koşullarının tüketici aleyhine değiştirilmemesi ve tüketicinin cayma hakkı ele alınarak makalenin tamamının bir bütünlük sergilemesine gayret gösterilmiştir.

2. Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması

2.1 Tüketici kredi sözleşmesi

Önceki bölümde etraflıca değinilmeye çalışılan tüketici kredi sözleşmesinin oluşum ve sonuçlanma sürecine ilişkin hükümler 6502 Sayılı TKHK’da m.22-31 aralığındaki kanun maddeleri hükümleri ile ele alınmıştır.

2.1.1. Genel Olarak

4077 sayılı eTKHK'nun hem ilk halinde hem de 4822 sayılı kanunla değişik halinde, tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin bir tanım verilmemiştir. Tüketici kredisi sözleşmesi için eski Kanun döneminde yürürlükte olan Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin yürürlükten kaldırdığı Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranını Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te bir tanım verilmişti. eTKHK m. 10 hükmünde tüketici kredileri, “*tüketicinin bir mal veya hizmet edinmek için kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi*” şeklinde tanımlanırken, Bahsi geçen eski yönetmeliğin 4/a maddesinde tüketici kredisi sözleşmeleri, “*kredi veren ile tüketici arasında bir mal ya da hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan krediye ilişkin sözleşme*” şeklinde tanımlanmaktaydı. Tanımlar arasındaki bu yakınlık ve benzerliğinde bir neticesi olarak Yargıtay'ın tüketici kredisi kavramını tüketici kredisi sözleşmelerini de kapsayan bir üst başlık olarak kabul ettiğini, tüketici kredisi sözleşmeleri kavramı yerine eTKHK 10. maddede yer alan tüketici kredisi kavramından hareketle uyumsuzluğa uygulanacak hükümleri tespit ettiğini görmekteyiz².

6502 sayılı Kanun döneminde ise tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin doğrudan bir tanım verildiğini görürüz. TKHK m.22/f.1 hükmünde kredi verenin faiz veya benzeri menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

6502 sayılı Kanun'un tüketici kredileri bakımından ilk farklılığı tüketici kredilerinin kapsamını oldukça geniş tutmasıdır. Zira tüketicinin mal veya hizmet edinmek için kredi talep edip etmediğinin önemi yoktur ve sadece nakit krediler değil ödemenin ertelenmesi, ödünç verilmesi ve benzeri araçlarla verilen her türlü kredi tüketici kredisi olarak kabul edilecektir. O halde herhangi bir kredi sağlama aracı ile ve tüketicinin krediye ihtiyaç duyma amacı önemli olmaksızın taraflardan birinin kredi veren diğerinin tüketici olduğu her türlü kredi sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesidir. Kredi veren TKHK m.3/ğ hükmünde “*Mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmıştır. Kredi alanın tüketici olmaması halinde ise doğal olarak TKHK m.22-31 hükümleri uygulanmayacaktır.

² Yargıtay. 11.HD 17.12.2001 T., 2001/9065 E., 2001/9636 K.; Yargıtay. 11. HD 18.11.2002 T., 2002/5848 E., 2002/10535 K. (İstanbul Aydın Üniversitesi Bilgi Merkezi Karartek Mevzuat ve İçtihat Bilgi Sistemi (Karartek))

2.1.2. Hukuki Niteliği

Bir sözleşmenin Borçlar Kanunu'nda veya çeşitli kanunlarda asli edim yükümlülükleri asgari hüküm ve sonuçlarıyla düzenlenmiş olması bu sözleşmeye tipik bir sözleşme niteliği kazandırırken, bazı sözleşmeler tarafların sahip oldukları özgürlükler neticesinde istenilen şekil ve mahiyette oluşturulan atipik sözleşmeler olarak adlandırılır. Bir sözleşmenin tipik bir sözleşme olması bu sözleşmeye düzenlendiği kanun hükümlerinin uygulanması sonucunu doğururken, atipik sözleşmelere tarafların öngördüğü hükümler ve genel hükümler uygulanır³.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin TKHK m. 22 vd. hükümlerinde düzenlenmekle birlikte tipik bir sözleşme olarak karşımıza çıktığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla bu sözleşmelere öncelikli olarak uygulanacak hüküm, TKHK'da konuya ilişkin olarak doğrudan düzenleme öngören hükümlerdir (TKHK m.22-31). Bununla birlikte genel hükümlerinde uygulanabileceğini TKHK m.83 hükmünden çıkarmak mümkündür. Bu noktada ise, karşımıza bu sözleşmelerin mahiyetine en uygun olan tüketim ödünç sözleşmelerinin uygulanabilirliği çıkar⁴. Belirtmek gerekir ki tanım itibarıyla tüketici kredisi sözleşmesi ancak kredi verenin faiz veya benzeri menfaat karşılığı kredi kullandırması halinde mümkün olur. Buna göre kredi sözleşmesinden kredi veren hiçbir menfaat sağlamayacaksa artık bu sözleşme faizsiz ödünç sözleşmesi olarak nitelendirilebilir⁵. Dolayısıyla böyle bir sözleşmeye kredi kullanan tüketici olsa dahi TKHK m.22-31 hükümleri değil TBK m. 386 vd. hükümleri uygulanır.

Bir yandan TBK hükümlerinin bir yandan da TKHK'nın uygulanabilmesi bu sözleşmelerin hukuki niteliği konusunda tam bir belirleme yapmamızı zorlaştırırsa da bu durumun tüketici kredisi sözleşmelerinin tipik bir sözleşme olmasını değiştiremeyeceği ve esas olarak TKHK'nın uygulanması gerektiği düşüncesinin önüne geçemeyeceği kanaatindeyiz. Dolayısıyla, tüketici kredileri

³ Karakocalı ve Kurşun, *Tüketici Hukuku*, Aristo Yayınevi, Kasım 2015 s.99

⁴ Erzurumluoğlu, E., (2013) *Sözleşmeler Hukuku (Özel Borç İlişkileri)*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları:: Ankara, 2013, s.132

⁵ Akipek, Ş., *Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi*, Sözkesen Matbaacılık: Ankara, 1999s.178

sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda ve uyuşmazlıkların çözümü konusunda TKHK hükümlerinin esas alınması ve öncelikli olarak uygulanması gerekir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin yapılmasında tarafların yararları vardır. Kredi veren bakımından tüketici kredisi faiz oranları yüksek bir getiriye sahiptir. Kredi veren, sabit gelirli tüketiciye kredi verdiği için geri ödenmeme riski azdır. Tüketici ise sabit ve dar gelirli tüketicilere uzun süre bekleme ve para biriktirmekten kurtarmakta bir malı veya hizmeti hemen elde etme imkânına kavuşmaktadır⁶.

2.2. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü

Kredi sözleşmeleri genel itibariyle birçok hukuki detayı barındırmakla birlikte özellikle kredi verenin kendini garanti altına alma çabası ve bunu hukuki müeyyidelerle sağlama gayretiyle şekillenmektedir. Dolayısıyla bu tür sözleşmelerin düzenlenmesinde hukuk alanında bilgili ve yetkili kurum çalışanları etkili olmakta ve haliyle bu kimseler kredi alana nazaran hukuki usul ve esasları daha iyi ve doğru bir biçimde bilmektedirler. Tüketici aleyhinde olan bu bilgi farkının önceki dönemlerde yapılan uygulamalarda birçok haksız sonucu veya bilgi eksikliğinden kaynaklanan mağduriyeti dava konusu olmuştur. Taraflar arasındaki bu farklılığı gidermek adına kanun koyucu, özellikle de bu hususta daha cahil olan tüketiciyi korumak adına düzenleme yoluna gitmiş ve yapılacak tüketici kredisi sözleşmelerinde ve başkaca birçok tüketici sözleşmesinde kanun hükmü ile sabit olarak tüketicinin imza edeceği sözleşmeye ilişkin olarak bilgilendirilmesini kural olarak belirlemiştir. Bu kural, kredi verenin yükümlülüğü görünümünde olup TKHK m.23 hükmüne göre “*Kredi verenin ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur*”. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü başlığı altında kredi verenin ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunluluğu getirilmiştir. Sözleşme öncesi tüketicinin bilgilendirilerek aydınlatılmasını amaçlayan m.23 hükmü, Eski TKHK’da olmayan yeni bir düzenlemedir⁷.

⁶ Ebru CEYLAN Avrupa Birliği Hukukunda Ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri Türkiye Barolar Birliği Dergisi Sayı:80 2009 s.121

⁷ Ebru CEYLAN 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’daki Tüketici Kredileri İle İlgili Yeni Düzenlemeler İstanbul Barosu Dergisi Cilt:88 2014 s.75

Bilgilendirme yükümlülüğünün esasları ise Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü TKHK m.4/f.1 hükmüne uygun olarak en az 12 punto büyüklüğünde; açık, anlaşılır ve sade bir dille düzenlenen kâğıt veya kalıcı veri saklayıcısı ile birlikte tüketiciye verilmekle yerine getirilir. Aynı husus Yönetmelik'in 5'inci maddesinde ifade edilmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün içeriği belirli süreli kredi sözleşmeleri (Yönetmelik m.6) ve belirsiz süreli kredi sözleşmeleri (Yönetmelik m.7) için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünden muafiyeti düzenleyen Yönetmelik'in 8'inci maddesine göre *“Yardımcı sıfatıyla kredi aracısı gibi hareket eden mal veya hizmet sağlayıcılarının, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak bu durum, kredi verenin, teklif edilen kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.”* Buna göre mal veya hizmet sağlayıcıları kredi aracısı gibi hareket ediyorsa bilgilendirme yükümlülüğü satıcı/sağlayıcı da değil kredi verendedir. Kredi aracısı Yönetmelik m.4/ğ hükmünde *“Ticari veya mesleki amaçlarla tüketicilere kredi sözleşmesi sunan veya teklif eden, kredi sözleşmeleri için hazırlık çalışmaları yaparak tüketicilere yardım eden ya da kredi veren adına tüketicilerle kredi sözleşmesi kuran gerçek ya da tüzel kişi”* olarak tanımlanmıştır. Muafiyetin mantığı kredi aracısı gibi hareket eden satıcı/sağlayıcının sadece kredi teklifinde bulunması ve kredi sözleşmesinin tarafı kabul edilmemesidir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin yaptırımı olarak *“Ceza hükümleri”* başlıklı TKHK m.77/f. 1 uyarınca sözleşme başına 200,00 TL idari para cezası öngörülmüş ve fakat sözleşmenin akıbetine ilişkin düzenleme yapılmamıştır. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin sadece tüketicinin ileri sürebileceği geçersizliğe yol açacağı savunulabilir. Kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğünün son halkası Yönetmelik'in 9'uncu maddesinde *“Tüketicinin kredi talebinin reddedildiği durumlarda; kredi verenin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciyi derhal ve ücretsiz olarak bilgilendirmesi zorunludur.”* denilerek ifade edilmiştir. İşbu yükümlülüğün ihlali halinde henüz sözleşme kurulmadığı için kredi verenin sözleşmesel sorumluluğuna gidilemeyecek ise de *“culpa in contrahendo”* sorumluluğu uyarınca tüketici tazminat talep edebilecektir⁸.

⁸Atamer, M. Y., *Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu*, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, 1. Baskı, XII Levha, İstanbul, s.241-274.

2.3 Sözleşmenin Şekli

Şekil bakımından tüketici kredisi sözleşmesi taksitle satış sözleşmesine benzemektedir. TKHK madde 22'nin üçüncü fıkrasında sözleşmenin yazılı olarak yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Aynı hükme göre bu düzenlemeye uymamanın sonucu geçersizliktir. Bu hüküm karşısında kredi veren ve tüketici birbirlerine karşı sözleşmede yer almayan hiçbir hususu ileri süremeyeceklerdir. TKHK m.4/f.1 hükmüne göre sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunlu olup kredi veren sözleşmeyi tüketiciye vermekten kaçınamayacaktır. Burada nüshadan bahsedildiğine göre sadece sözleşmenin fotokopisinin verilmesi yeterli olmayıp tarafların imzalarının bulunduğu bir nüshanın tüketiciye verilmesi gerekir⁹. Sözleşmenin zorunlu içeriği belirli süreli kredi sözleşmesi (Yönetmelik m.11) ve belirsiz süreli kredi sözleşmesi (Yönetmelik m.12) bakımından ayrı ayrı düzenlenmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünde olduğu gibi sözleşme metni de TKHK m.4/f.1'e uygun olarak en az 12 punto büyüklüğünde; açık, anlaşılabilir ve sade olmak durumundadır. Sözleşmenin şekle tabi yapılmaması veyahut Yönetmelik'te belirlenen zorunlu içeriği ihtiva etmemesi halinde geçersizlik kredi veren tarafından tüketici aleyhine ileri sürülemez olup sadece tüketici tarafından TMK m.2 ile sınırlı olarak ileri sürülebilecek ve sadece tüketici lehine re'sen nazara alınabilecektir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşmenin zorunlu içeriğindeki eksiklikler bakımından oldukça önemli bir düzenleme bulunmaktadır. TKHK m.25/f.2 hükmüne göre "*Tüketici kredisi sözleşmelerinde, akdîfaiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır.*" İşbu hüküm 6502 Sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce bankaların sözleşmede faiz bölümünü boş bırakması ve ihtilaf halinde fahiş faiz oranları ile boşluğu doldurması şeklinde görülen uygulamaları sebebiyle getirilmiş olup hükümde adeta medeni hukuk cezası düzenlenmiştir¹⁰.

⁹ Zevkiler, A., *Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayınları 3. Baskı, Ankara 2004, s.285*

¹⁰ Özen 6502 Sayılı TKHK Çerçevesinde Tüketici Kredileri. *Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Bilge Yayınevi,2014*

Tarafların rızasına bağlı olarak oluşan ve şekil şartları kanun ile belirlenmiş olan kredi sözleşmelerinin geçerlilik kaidelerinin tarafların imzalaması olduğu açıktır. Buna göre kredi alan ve kredi verenin hazırlanan sözleşmeye imza atmaları itibarıyla sözleşme kanunen geçerlilik arz edecek ve sonrasında sözleşmeye ilişkin ihtilaflarda kanun hükmüne göre hareket edilecektir. Yazılı geçerlilik şekline bağlı olan kredi sözleşmelerinde metnin kim tarafından hazırlandığının bir önemi olmamakla birlikte (kanuni şartları taşımadığı durumlarda sözleşmenin geçersiz olacağı da kanun hükmü ile belirlenmiştir) imzanın usule uygun olan sözleşmeyi geçerli kılan unsur olduğu ve geçerliliğin işareti olarak sayıldığı görülmektedir¹¹.

İmzanın şekli ise hukuk sisteminde herhangi bir koşula bağlanmamış olup sahibinin iradesini ifade eden bir işaret olarak değerlendirilmektedir. Günümüzde, bu işaret parmak basma, elle imzalama ve gelişen teknolojiyle birlikte elektronik imza şeklindeki yöntemlerle uygulanmaktadır.

2.4 Sözleşme Koşullarının Tüketici Aleyhinde Değiştirilememesi

Koşul (şart) kavramı teknik anlamı itibarıyla, “*gelecekte veya öngörülen belirli bir süre içerisinde gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsiz olay*” anlamına gelmekle birlikte bir gerekliliği veya içinde bulunulan durumun genel özelliklerini ya da bir sözleşmenin hükümlerini veya genel işlem koşullarını ifade etmek üzere de kullanılabilir¹². Sözleşme için söz konusu olan koşullar, şekil şartlarının yanı sıra oluşan borcun geri ödenmesi ve ödemenin vadesinde yapılamaması hallerinde oluşacak olan cezai koşullarla birlikte borcun ödenmesi akabinde sözleşmenin hükmünün ortadan kalkması şeklindeki durumları içermektedir.

Cezai koşul, Borçlunun borcunu hiç veya gereği gibi ifa etmediği takdirde alacaklıya karşı vermeyi önceden taahhüt ettiği edim olarak ifade edilmektedir (BK m. 158/I, TBK m. 179/I). Esas itibarıyla ceza koşulunun iki temel amacından birincisi borçluyu borcunu ifaya zorlamak diğeri ise borcun ifa edilmemesi halinde doğacak zararın önceden ve götürü olarak belirlenmesidir¹³.

¹¹ Eren, *Borçlar Hukuku*, C.I İstanbul 1988, s.221

¹² Inal, E. *Koşullar*”, *Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları*, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.2012, s.287

¹³ Ökten-Çevik, *Ceza Koşulu - Bağlanma Parası Cayma Parası*”, *Borçlar Kanunu Genel Hükümler*

Kredi sözleşmelerinde koşullar tüketici aleyhinde değiştirilemeyeceği gibi tüketicinin sözleşmeden doğan sorumluluklarını yerine getirmemesi halinde karşılaşılabilecek cezai koşullar da sözleşme aşamasında belirlenerek ve öncesinde bilgilendirilmesi suretiyle ortaya konmakta ve tüketicinin bu koşullara rıza göstermesiyle birlikte imza etmesi akabinde koşullardan kaynaklanacak sonuçlardan sorumlu ve alacaklı olmaktadır.

TKHK madde 4'ün ikinci fıkrasına göre kredi veren aradaki sözleşmeyi tüketici aleyhine olarak değiştiremeyecektir. Bu hüküm emredici niteliktedir. Aksine bir uygulama ve düzenleme yapılamaz. Bununla bankaların değişik bahanelerle sözleşmede değişiklik yapma imkânları ortadan kaldırılmıştır.¹⁴ Kanımızca bu düzenleme tüketicinin korunması açısından yerinde bir düzenlemedir. Nitekim daha önceki yıllarda kredi verenlerin daha sonradan ortaya çıkan koşullara göre sözleşmede değişiklik yapma haklarını saklı tuttukları görülmekteydi. Bu bağlamda kredi verenler taksit miktarları ile taksit sayısını, faiz oranlarını tüketicinin aleyhine olabilecek şekilde değiştirebilmekteydiler. TKHK tüketici aleyhine sonuçlar doğuran bu haksızlığı önlemek için emredici nitelikte bir kural getirmiştir. Hüküm emredici nitelikte olduğundan tüketici aleyhine değiştirilen koşullar geçerli olmayacaktır.¹⁵ Kanunla getirilen yasak sadece tüketiciler aleyhine değişiklik yapılmasını kapsamaktadır. Bu nedenle tüketicinin lehine olacak değişiklikler yapılmasının önünde bir engel bulunmamaktadır.

2.5 Tüketicinin Cayma Hakkı

Cayma, genel itibariyle vazgeçme olarak ifade edilebilir. Tüketici kredilerinde cayma ise tarafların üzerinde anlaşmaya vardıkları hususlar dairesinde meydana gelen/gelecek olan kredi sözleşmesinden süresi ve kaideleri dairesinde vazgeçme olarak değerlendirilebilecektir.

Süre bakımından cayma, 6502 Sayılı TKHK m.24/f. 1 hükmü uyarınca tüketicinin başlangıç süresinden itibaren 14 gün içerisinde herhangi bir gerekçe gösterme zarureti olmadan ve hiçbir cezai müeyyideye

Konferansları, Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul. 2012

¹⁴ Atasoy, Ö., A., Taşkın T, M. Ve Acar, H., (2000), *Tüketiciyi Koruma Hukuku (İlgili Mevzuat Ve Yargıtay Kararları)*, 2. Bası, Yargı Yayınevi: Ankara.

¹⁵ *Zevkiler ve Aydoğdu, 2004, s.286*

maruz kalmaksızın cayma hakkını kullanabilmekte ve sözleşmeyle doğacak olan bağdan kurulabilecektir. Cayma süresinin başlangıcı Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Hükme göre; "Cayma hakkı süresi, sözleşmenin kurulduğu tarihte başlar. Ancak sözleşmenin bir örneğinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verildiği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihten daha sonra olması durumunda, bu süre, tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihten itibaren başlar." Taksitle satış sözleşmelerinde olduğu gibi cayma hakkının kullanıldığına ilişkin bildirim cayma süresi içinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir (TKHK m.24/f.2, Yönetmelik m.24/f.3). Sürenin başlangıcı bakımından üzerinde durulması gereken bir husus da TKHK m.24/f.2 hükmünde yer alan kredi verenin cayma hakkı konusunda tüketiciyi bilgilendirdiğini ispatla yükümlü olduğuna ilişkin düzenlemedir. Gerek hükümde gerekse de Yönetmelik'te bilgilendirmenin gereği gibi yapılmamasının yaptırımını düzenlenmemiştir. Ancak cayma hakkı hususunda tüketicinin gereği gibi bilgilendirilmemesi durumunda cayma süresi başlamaz. Ayrıca cayma hakkı hususunda bilgilendirme yükümlülüğünün ihlaline TKHK m.77/f.3 hükmünde sözleşme başına 1000,00 TL idari para cezasını öngörülmüştür¹⁶.

Cayma hakkının kullanılması, hukuki olarak sonuç doğuran bir eylemdir. Buna göre tüketici, sözleşme kurulmasına ilişkin irade beyanını geri çekmiş olacağından ötürü sözleşme hiç kurulmamış hükmünde olacaktır. Bu noktada, tüketicinin krediden henüz faydalanmamış olması söz konusu ise herhangi bir sorun oluşmamakla birlikte tüketicinin krediden faydalanmış olması halinde durum farklılık göstermektedir. Bu durumda başlamış olan sözleşmesel ilişkinin tasfiyesiyle birlikte tarafların süresi zarfında meydana gelen cayma işlemiyle birlikte birbirlerinden aldıklarını iade sorumlulukları da gündeme gelmektedir. Tüketici, kullandığı kredinin faydalandığı miktarını ve bu miktardan doğan faizi de kredi verene ödemek zorundadır. Nitekim 6502 Sayılı TKHK m.24/f.3 hükmünde tüketicinin cayma bildiriminde bulunmasından itibaren en geç 30 gün içerisinde kullandığı anaparayı iade etmesinin gerektiği ve fiili olarak iade edilen

16 Karakocalı ve Kurşun, *Tüketici Hukuku*, Aristo Yayınevi, Kasım 2015 s.103-104

güne kadar akdi faiz oranı doğrultusunda oluşan faiz miktarını da kredi verene geri ödeme yükümlülüğü doğmuş olacaktır. Kanun ile işaret edilen yasal süre ve miktarların ödenmemesi halinde ise tüketicinin cayma hakkını kullanmadığı sayılacak ve bu aşamadan itibaren hukuk kuralları bu doğrultuda işletilebilecektir¹⁷.

6502 Sayılı TKHK m.24/f.3 hükmünde “...tüketiciden, hesaplanan akdi faiz ve bir kamu kurum veya kuruluşuna veya üçüncü kişilere ödenmiş olan masraflar dışında herhangi bir bedel talep edilemez.” İfadesiyle tüketiciden talep edilebilecek olan ödemenin mahiyeti belirtilmiştir. Madde hükmü doğrultusunda tüketiciden, madde ile sayılanlar dışında herhangi bir ad altında başkaca bir bedelin tahsil edilmesi kanunen imkânsız kılınmıştır.

Sonuç

6502 sayılı Tüketicinin korunması hakkındaki kanun eTKHK’na nazaran tüketici lehine düzenlemelerle birlikte geçmiş dönemlerde oluşan mağduriyetlerin önüne geçmiştir. Bu düzenlemelerden en önemlisi 6502 sayılı kanunun 23. maddesinde yer alan sözleşmenin tüketiciye önceden bildirilmesi yükümlülüğüdür. Kanun koyucu tüketicinin, tüketici kredi sözleşmesinde yer alan hususlarla ilgili tam anlamıyla bilgi sahibi olması sağlanarak tüketicinin mağdur olmamasını amaçlamıştır. Tüketici kredisi sözleşmesi kurulmadan önce, tüketiciye sözleşmeyle ilgili bilgilendirme formu verilmesi zorunluluğu ile birlikte, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğün yerine getirilmemesinin yaptırımı olarak “Ceza hükümleri” başlıklı TKHK m.77/f. 1 uyarınca sözleşme başına 200,00 TL idari para cezası öngörülmüştür.

¹⁷ Karakocalı ve Kurşun, 2015:103-104

TKHK m. 22'e göre tüketici kredilerinin yazılı olarak yapılması gerekir. Tüketici kredileri sözleşmelerinin yazılı olarak yapılmamasının sonucu sözleşmenin geçersiz olmasıdır. TKHK m.25/f.2 hükmüne göre *“Tüketici kredisi sözleşmelerinde, akdîfaiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır.”* Uygulamada 6502 Sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce bankaların sözleşmede faiz bölümünü boş bırakması ve ileride oluşacak ihtiva halinde boşlukların banka tarafından belirlenen yüksek faiz miktarları ile doldurulması sık rastlanan bir sorundu. Yeni getirilen işbu düzenleme ile birlikte tüketici kredileri sözleşmelerinde faiz bölümünün doldurulması emredici hükümlerle zorunlu hale getirilmiş, faiz kısmının boş bırakılması durumunda, kredi tutarının faizsiz olarak kullanılacağı kanun metninde açıkça belirtilmiştir.

Yapılan bir diğer düzenleme de cayma hakkına yönelik olmuştur. Tüketici, kredi sözleşmesinin kurulması aşamasında veya sonrasında yasal süre içerisinde sözleşmeden cayabilmektedir. Cayma hakkının kötüye kullanılmaması noktasında da kanun koyucu kredi veren için yasal süre içerisinde varsa tüketicinin kullandığı kredi miktarının en geç 30 gün içerisinde ve faizi ile birlikte geri ödenmesini şart koşturmuştur. Cayma hakkı kanun ile tanımlanan 14 günlük süre içerisinde kullanılmadığı durumda yasa tarafından kullanılmamış sayılacak ve sözleşmeye ilişkin yükümlülükler aynen devam edecektir.

Kaynakça

- [1] **Akipek, Ş.**, (1999), Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Sözkesen Matbaacılık: Ankara, 1999.
- [2] **Atamer, M. Y.** (2010), “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum”, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, 1. Baskı, XII Levha, İstanbul, s.241-274.
- [3] **Atasoy, Ö., A.**, Taşkın T, M. Ve Acar, H., (2000), Tüketiciyi Koruma Hukuku (İlgili Mevzuat Ve Yargıtay Kararları), 2. Bası, Yargı Yayınevi: Ankara.
- [4] **Ceylan. E.**(2009) Avrupa Birliği Hukukunda Ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri Türkiye Barolar Birliği Dergisi Sayı:80 2009
- [5] **Ceylan, E.**, (2014), “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’daki Tüketici Kredileri İle İlgili Yeni Düzenlemeler”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt:88, 2014.
- [6] **Eren F.**, (1988), Borçlar Hukuku, C.I İstanbul.
- [7] **Erzurumluoğlu, E.**, (2013) Sözleşmeler Hukuku (Özel Borç İlişkileri), 3. Baskı, Yetkin Yayınları,Ankara, 2013.
- [8] **Haznedar.İ.** ,(2014),İstanbul Barosu Dergisi Cilt:88 Sayı: 3.
- [9] **İnal, E.**, (2012), “Koşullar”, Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.
- [10] **Karakocalı ve Kurşun.** ,(2015) Tüketici Hukuku, Aristo Yayınevi.
- [11] **Öktem-Çevik, S.**, (2012), “Ceza Koşulu - Bağlanma Parası Cayma Parası”, Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.
- [12] **Özen B.**. (2014). 6502 Sayılı TKHK Çerçevesinde Tüketici Kredileri. Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları. (Ed: Hakan Tokbaş/İsa Döner). Bilge Yayınevi.
- [13] **Zevkliler, A.**, (2004), Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayınevi,3. Baskı, Ankara.